

Rudolf Steiner

Světový Silvestr a novoroční myšlenky

(Weltsilvester und Neujahrsgedanken)

Pět přednášek proslovených ve Stuttgartu
mezi 21. prosincem 1919 a 1. lednem 1920

***Dogma zjevení a dogma zkušenosti. Duchovní
znaky přítomnosti. Novoroční úvaha***

*(Das Dogma der Offenbarung und das Dogma der Erfahrung.
Die geistige Signatur der Gegenwart. Eine Neujahrsbetrachtung)*

5. přednáška
1. ledna 1920

GA 195

DOGMA ZJEVENÍ A DOGMA ZKUŠENOSTI DUCHOVNÍ ZNAKY PŘÍTOMNOSTI NOVOROČNÍ ÚVAHA

Dnes bych se chtěl před vámi objevit s novoročními pozdravy, které obsahují to, co bych chtěl přát vašim duším: Abyste v naší době, jež toho tolik potřebuje, viděli veliké, naléhavé požadavky pro vývoj lidstva a abyste, každý na svém místě, spolupůsobili tak, jak právě můžete k vyplnění toho, čeho je v naší přítomné době lidstvu tolik zapotřebí. V takovéto době, která symbolicky vyjadřuje souběh minulosti s přítomností, bude mi snad dovoleno navázat na něco, o čem se domnívám, i když to souvisí s osobními zážitky, že to má jistý význam pro nahlédnutí do celého duchovního utváření přítomné doby. Moji milí přátelé, v nejbližší době mají vyjít moje články, které jsem napsal před velmi dávnou dobou, některé z nich před více než třiceti lety. Tyto články shromáždil s láskou náš přítel dr. Kolisko a já chci dnes v této novoroční úvaze, která jako taková je právem úvahou časovou, poukázat úvodem na některé věci, které jsem napsal před více než 30 lety. Co bylo tehdy napsáno, jak ihned poznáte, aby německému národu bylo - můžeme již říci - promluveno do svědomí, aby byl dán výraz tomu, co tehdy bylo možno vnímat jako základní nedostatek v duchovním životě tohoto národa. Dovolte, abych vám přečetl několik z těchto nyní tedy již více než 30 let starých vět. Jsou z článku, který jsem tehdy nadepsal Duchovní znaky přítomnosti. Poukazují tedy na více než 30 let starou minulost, která tehdy byla přítomností.

Napsal jsem tehdy, jsa uprostřed oněch příznaků všeobecného duchovního života, který se projevoval spíše v myšlenkovém životě národa: „S pokrčením ramen vzpomíná naše dnešní pokolení na onu dobu, kdy celým německým duchovním životem vanul filosofický směr. Mohutný časový proud, který na konci předešlého a na začátku tohoto století uchvacoval duchy a odvážně si vytyčoval myslitelně nejvyšší úkoly, platí v současné době za politováníhodné poblouznění. Kdo se odváží odporovat, mluví-li se o fantaziích Fichtových, o bezpodstatných myšlenkových a slovních hříčkách Hegelových, je prostě označen za diletanta, který o duchu dnešního přírodního bádání má právě tak málo zdání, jako o ryzosti a přísnosti filosofických metod. Nejvýše ještě Kant a Schopenhauer nalézají milost u našich současníků. U prvního se totiž daří odvozovat poněkud sporé filosofické droby, jež si moderní bádání klade za základ, zdánlivě z jeho nauk. Druhý napsal vedle svých přísně vědeckých prací také věci v lehkém slohu a o věcech, které i člověku s nejskromnějším duchovním obzorem nemusí být příliš odlehlé. Ale pro ono úsilí o dosažení nejvyšších met myšlenkového světa, pro onen rozmach ducha, který rostl sou

běžně na vědeckém poli naší klasické kulturní epochy, chybí dnes již smysl a porozumění. Co je v tomto jevu povážlivé, vystoupí teprve tehdy, když uvážíme, že trvalé odvrácení se od tohoto duchovního směru by pro Němce znamenalo ztrátu vlastní identity, odtržení od ducha národa. Neboť ono úsilí prýštilo z hluboké potřeby německé podstaty. Nenapadá nás, že bychom snad chtěli popírat různé omyly a jednostrannosti, jichž se při svých odvážných krocích v říši idealismu dopustili Fichte, Hegel, Schelling, Oken atd. Ale směr, jímž byli oduševněni, neměl by být ve své velkoleposti zneuznáván. Je přiměřený národu myslitelů. Německému národu se nehodí živý smysl pro bezprostřední skutečnost, pro vnější stránku přírody, jenž dával Rekům schopnost, aby vytvořili svoje nádherná, nepomíjející díla. Zato však Němce charakterizuje stálé pronikání ducha do základu věcí, do zdánlivě skrytých hlubších příčin nás obklopující přírody. Vyžíval-li se řecký duch ve svém podivuhodném světě forem a postav, musil Němec odkázaný na sebe sama, pěstující méně styk s přírodou, zato však více se svým srdcem, se svým vlastním nitrem, hledat také svoje vítězství v oboru čistého myšlenkového světa. Proto to byl německý způsob, jak se Fichte a jeho nástupci stavěli vůči světu a životu. Proto byly jejich nauky tak nadšeně přijímány, proto byl jimi po jistou dobu uchvácen celý život národa; proto však také nesmíme s tímto duchovním směrem provádět rozlucku. Naším heslem musí být nejen překonání chyb, ale přirozený vývoj na onom základě, který byl tehdy položen. Nikoli to, co tito duchové nacházeli, nebo se domnívali nacházet, ale jak se stavěli k úkolům bádání, to je to, co má trvalou hodnotu.“

Chtěl jsem tedy poukázat německému národu na to, co právě hrozilo z jeho obzoru zmizet. Tehdy jsme ještě žili v jiné době než dnes. Žili jsme v době, ve které, kdyby tu existovala snaha, bylo by ještě bývalo možné spojit se s duchem nacházejícím se na počátku vlastního úpadku a začít něco pronikavého pro nový vývoj lidských impulzů. Přirozeně byli by se tehdy musili najít lidé mezi těmi, kteří se nazývali národními vůdci, lidé, kteří poskytovali mládeži návody pro pozdější život. Tehdy neexistovaly ještě takové experimenty, jaké se dnes objevují v Rusku. Tehdy ještě ti, kteří byli vzdělavateli mládeže, měli možnost vrátit se k intencím tohoto starého duchovního života a dát mu opět znovu povstat v novém smyslu. Tehdy tu však nebyla vůle ani v nejmenším popřát sluchu nějakému hlasu, který se pozvedl pro znovuvzkříšení skutečně duchovního snažení lidstva. A všechno, co se obzvláště v kruzích nižších nebo vyšších vzdělatelů národa v těchto posledních třiceti letech vytvořilo, bylo bouřlivým útočením proti intencím spirituálního světového názoru. Musím dnes vzpomínat, že tehdy, když jsem napsal tato slova, byly již uveřej

něny moje výklady o Goethově světovém názoru, o Goethových přírodovědeckých ideách. Musím vzpomenout, jak jsem tehdy právě v oblasti myšlení, v oblasti činnosti přírodovědeckého bádání upozorňoval na dvě velká nebezpečí. Razil jsem tehdy dva výrazy, které měly poukázat na oba velké nepřátele lidského duchovního pokroku. Mluvil jsem na jedné straně o dogmatu zjevení a na druhé straně o dogmatu pouhé zkušenosti. Chtěl jsem ukázat, že jednostranné pěstování dogmatu zjevení, jak se vyvinulo v kruzích církevních, je právě tak škodlivé, jako „klepání“ na takzvaná dogmata zkušenosti, tj. na všechno to, co přírodním badatelům poskytuje jen vnější smyslový svět a materiální svět skutečností. Dalším úkolem během doby pak bylo uchopit tyto ideje konkrétněji, poukázat na reálné síly, obsažené za jedním a za druhým jevem.

Co vlastně vězí za vším, nač poukazujeme, když mluvíme o dogmatu zjevení? Vězí v tom, moji milí přátelé, všechno to, co dnes v nejobsáhlejším smyslu nazýváme luciferskými vlivy na průběh vývoje lidstva. A za dogmatem zkušenosti se skrývá všechno to, co opět v nejobsáhlejším smyslu nazýváme ahrimanskými vlivy na vývoj lidstva. Kdo v naší dnešní době chce vést lidstvo pouze pod vlivem dogmatu zjevení, vede je v luciferském smyslu. Kdo by je chtěl vést třeba tak, jako přírodovědci, jen ve smyslu dogmatu vnější smyslové zkušenosti, vede je v ahrimanském smyslu. Nemohou dnes v naší vážné době při novoročním pozorování být přehlédnuta tato tři nebo čtyři desetiletí; musíme poukázat na to, jak i dnes je ještě zapotřebí vznést opět tehdy vznesené volání, ale jen mnohem silněji!

Moji milí přátelé, těchto třicet až čtyřicet let ukázalo v průběhu vnějších skutečností jasně, jak oprávněné bylo tehdy volání. Neboť kdo nezaujatě proniká tím, co se stalo, musí si říci: Kdyby se tehdy toto volání stalo v myslích středoevropských lidí něčím reálným, nebylo by se stalo to, co dnes prožíváme jako nouzi a bídu. Tehdy ono volání zapadlo; nyní se s ním setkáváme ze strany římské svaté kongregace v dekretu z 18. července 1919. A kanovníctvo dnes hlásá, že anthroposofie nesmí být čtena z mých spisů, protože to papež zakázal, ale že je nutno se poučit ze spisů jejích odpůrců. Kanovníci tedy poukazují za účelem poznání anthroposofie nikoli na moje spisy, nýbrž na Seilinga a spolčníky. To se děje v době, kdy za předzvěsti socialisticky zaměřené berlínské vlády se vyjednává o zřízení římsko-katolické nunciatury v Berlíně. To je také něco, co ukazuje na duchovní znaky přítomné doby. A dnes by člověk chtěl již opravdu apelovat na nejhlubší síly srdce těch, kdož jsou ještě schopni cítit uvnitř vývoje lidstva něco z duchovních impulzů, aby se probudili a aby přece jednou prohlédli, jak vlastně události postupují. Neboť

pohleďte, dnes jde především o to, aby lidé našli možnost dojít k vlastnímu poznání. A aby mohli k němu dojít, k tomu je zapotřebí důvěry ve vlastní duševní sílu. Právě apelováním na tuto důvěru ve vlastní duševní sílu nepřicházíme dnes lidem vhod. Lidé chtěli by se dnes na jedné straně opřít o něco, co je z nitra navenek donucuje myslet a chtít to správné, a na druhé straně by se chtěli opírat o něco, co je zvenčí nutí myslet a chtít to správné.

Stále poukazují lidé na dva takové póly, ale nemají nikdy chuť usilovat z působivých sil o rovnováhu mezi těmito dvěma póly. Předvedme si ještě jednou něco z duchovních znaků přítomné doby, které však spějí k dnešním sociálním a materiálním znakům, předvedme si opět něco z toho! Slyšíme, jak se na východě Evropy zvedá staré marxistické heslo, že mezi lidmi musí nastat nový sociální řád. Že musí přijít takový sociální řád, ve kterém může žít každý člověk podle svých schopností a potřeb. Že se musí vyvinout sociální řád, v němž by se mohly uplatnit individuální schopnosti každého a v němž mohou být ukojeny oprávněné potřeby každého jednotlivého člověka. Tak, jak to je abstraktně hlášáno, nelze proti tomu namítnout ani to nejmenší. Na druhé straně však slyšíme takovou osobnost, jako je Lenin, říkat: S lidmi přítomné doby nedá se takový sociální řád založit, s nimi se dá založit jen přechodný sociální řád. - Lze jen založit něco, co v sobě samozřejmě zahrnuje v nejširším smyslu nespravedlnost. Ona je také ve směšné míře přítomna ve všem tom, co zakládají Lenin a jeho přívrženci. Neboť on a jeho přívrženci jsou toho mínění, že jen skrze toto přechodné stadium lze vytvořit novou lidskou rasu, která tu ještě není. Ale až tu bude, pak v ní bude možno zavést onen sociální řád, ve kterém bude každý moci použít svých schopností, ve kterém bude moci každý žít podle svých potřeb. Tedy zplození dosud neexistující lidské rasy, aby mohla být uskutečněna idea, která - jak jsem řekl - je v abstraktním smyslu dokonce oprávněna!

Neměl by se, moji milí přátelé, přece jen najít dostatečný počet lidí, kteří pochopí celou vážnost této současné světové situace, když něco takového slyší? Neměla by přestat ona ospalost, která, když se objeví něco takového, co právě v nejhlubším smyslu poukazuje na znaky přítomné doby, přivírá oči, aby neviděla celý význam takového tvrzení? Má-li se dojít ke konkrétnímu výhledu do těchto sfér, nepomůže nic jiného než opustit abstraktní cesty do duchovního života. Ale k tomu je nejprve zapotřebí osvojit si skutečně cit pro poznání, kde je abstrakce a kde se jen ve frazeologickém smyslu mluví o duchu a duši. A musí se cítit, kde se mluví o duchu a o duši jako o skutečnosti. Mluví-li se o lidských schopnostech, objevují se jako zjevení z vnitřní bytosti člověka, když člověk vyrůstá. Lidstvo cítí povinnost, aby určitý počet lidských

zástupců tyto schopnosti a síly, které se ve vyvíjejícím se člověku objevují, přiměřeně rozvíjel. Správné cítění na tomto poli máme jen tehdy, jestliže v projevech těchto sil a schopností vnímáme jistým způsobem zjevení božství, jestliže si řekneme: Člověk přišel z božsky-duševního bytostného světa do tohoto světa, smyslově skutečného a to, co se projevuje jako jeho síly a schopnosti, co jsme sami v sobě a v jiných vyvinuli, to pochází z duchovního světa; to je nyní vestavěno v tomto lidském fyzickém těle. Ale vezměte si ducha a smysl toho, co zde po desetiletí rozebíráme: Tento duch a smysl vám ukazuje, že uložením lidských schopností a sil do fyzického lidského těla je luciferským bytostem dávana možnost působit na tyto schopnosti a síly.

Nelze učinit nic při práci na vlastní osobě nebo ve výchovatelské či v kulturní činnosti v lidských individuálních schopnostech a silách, aniž bychom přišli do styku s luciferskými silami. V těch oblastech, jimiž člověk prošel, než zrozením nebo počtím vstoupil do fyzického bytí, nemohla luciferská moc bezprostředně působit na lidské schopnosti a síly. Uložení, včlenění do fyzické lidské tělesnosti je prostředek, jímž mohou luciferské mocnosti působit na lidské schopnosti a síly. Jen tehdy, když se této skutečnosti postavíme nezaujatě tváří v tvář, dojdeme ke správnému životnímu postoji ke všemu tomu, co jako individuální schopnosti a síly prýští z lidské přirozenosti. Jestliže toto luciferské nechceme vidět, jestliže to popíráme, pak, moji milí přátelé, tomu propadáme. Pak se ale dostáváme právě do oné duševní nálady, která by se chtěla zcela oddat něčemu nutkavému v nitru a tam se všemožnými mystickými nebo náboženskými silami zbavit nutnosti obracet se na svobodnou individualitu člověka a rozvíjením vlastní svobodné bytosti hledat ve světě božství. Lidé by rádi sami nemysleli, chtěli by, aby v jejich nitru se projevila nějaká neurčitá síla, podle které by mohli logicky dokazovat. Nemají chuť prožívat pravdu, nechtějí se vzchopit k onomu vnitřnímu svobodnému prožívání, které též prožívá pravdu; chtěli by prožívat ono vnitřní hnutí, které je z nitra navenek nutí a které se vyjadřuje v důkaze, jenž neapeluje na zážitek, nýbrž na moc nějakého duchovna, jež má člověka ovládat a přimět k tomu, aby myslil tak nebo onak o přírodě a o člověku samotném. Ale tím, že se lidé obracejí na tuto vnitřní moc, tím se vydávají luciferským mocnostem. Prostředkem, jehož lze použít, aby se lidé takto obraceli k tomuto donucování, aby se nepovznášeli ke svobodnému bytí uvnitř duchovního světa, je, nutíme-li je myslit, že neexistují tři články lidské přirozenosti, tělo, duše a duch, ale zakážeme-li jim, jako se to stalo na osmém všeobecném čarohradském církevním sněmu, myslit, že člověk pozůstává z těla, duše a ducha, když odstraníme ducha. To, moji milí přátelé, jsou vnitřní souvislosti, které dnes nesmějí být přě

hlíženy, na něž dnes musí být jasně a nezaújatě brán zřetel. Tehdy, v r. 869, když bylo stanoveno, že se nesmí věřit na ducha v člověku, tehdy vešel do evropské civilizace sklon k luciferismu. A dnes máme jeho naplnění. Lidé se dostatečně dlouho oddávali sklonu neprožívat pravdu, nýbrž dát na sebe působit tlaku důkazu, neosobního důkazu. To je vrhlo do druhého extrému. Lidé nedovedli zabývat se věcně lidskými schopnostmi a silami, nechtěli si přiznávat, že v lidských schopnostech a silách, když jsou vtěleny ve fyzickém těle, žijí tak, jak jsem to právě vylíčil, luciferské mocnosti. Tím došlo k onomu šikmému postoji k individuálním schopnostem a silám v lidské přirozenosti, k nimž moderní lidstvo dospělo, které jsou dnes na denním pořádku.

Druhým pólem člověka jsou jeho potřeby, které se vyjadřují nejprve v čistě fyzické přirozenosti. Tyto potřeby, které Schiller ve svých Estetických dopisech tak krásně postavil do protikladu vůči abstraktní logické moci a které nazval potřebou, zatímco logické donucování charakterizoval jako druhou moc, jako moc vedoucí mylně do duchovna. Tehdy, během veliké periody německého vývoje byla taková osobnost jako Schiller na cestě ke správnému rozpoznání polárního protikladu člověka. Doba nebyla tehdy ještě natolik zralá, aby bylo možno říci více, než řekli Schiller a Goethe a ostatní stejně smýšlející. Naše nová doba je v postavení, že musí tyto aspekty dále vybudovávat. Buduje-li se dále, vznikne z toho anthroposoficky orientovaná duchovní věda. Kdo na duchovním poli zná jen jednostrannou moc dokazování, poznává v životě také jen jednostrannou přírodní pudovou moc lidských potřeb. Můžete si snadno představit: Když člověk početím nebo zrozením vstoupí se svými schopnostmi a silami do fyzicky-smyslového světa a přistoupí k němu Lucifer a z toho, co by člověk sám měl mít, na jedné straně hlavy lidské bytosti něco vezme, pak zůstane také v člověku menší schopnost k uplatňování samostatnosti v oblasti jeho potřeb. Tím, že si Lucifer na jedné straně přisvojí, dostává na druhé straně Ahriman možnost přisvojit si to, co působí v potřebách lidské přirozenosti. A tak vstoupilo na druhé straně s dogmatem pouze vnější smyslové zkušenosti proahrimanizování smyslového pudového života lidstva v poslední třetině 19. století. A tak stojí moderní lidstvo tím, že neuznává, že v rovnováze mezi oběma extrémy, mezi schopnostmi na jedné straně a potřebami na straně druhé, spočívá spása, tak stojí dnes před strašlivou skutečností. Dívá se ze svého materialistického ducha jen na tělo, jež vytváří schopnosti, tj. pouze na luciferskou prasílu schopností. Neboť tím, že schopnosti se usidlují v těle, stávají se luciferskými; a věří-li člověk, že schopnosti tryskají z těla, věří na Lucifera. A věří-li, že z lidského těla prýští potřeby, věří jen na ahrimanský prvek těchto potřeb.

A jaký experiment se v současné době provádí na východě Evropy pod názvem západu? Tento návod západu jasně vystupuje nejen tím, že Lenin a Trocký jsou duchovními žáky západu, nýbrž také tím, že Lenin byl do Ruska dopraven dr. Helphandem, jenž jej doprovázel v zaplombovaném voze, takže to, co je nazýváno bolševismem, bylo jako dovozní zboží obstaráno německou vládou a německým armádním vedením. Jaký se tu činí pokus ve východoevropské kultuře? Činí se tu pokus vyřadit vše, co je lidské, co jako lidské se vtěluje do lidské tělesnosti, a spráhnout dohromady Lucifera s Ahrimanem v jejich čisté kultuře. Kdyby se toto dnes na východě uskutečnilo, vzniklo by ze společné práce Lucifera s Ahrimanem stvoření s vyloučením všeho toho, co prospívá individuálnímu člověku; a člověk by byl do této lucifersko- ahrimanské kultury zapražen tak jako článek nějakého stroje do celého chodu tohoto stroje. Jenže článek stroje je neživý, a proto se zapráhnout dá, zatímco lidská přirozenost je vnitřně živá, produševněná a produhovněná, a proto se do pouze lucifersko-ahrimanské organizace nehodí a musí přitom zaniknout.

*

Jen z toho, co může chápat duchovní věda, může také být pochopeno, co se dnes v tomto duchovně nejmilhavějším materialistickém světě vlastně děje. Jen z tohoto duchovně vědeckého názoru a z vážnosti v něm panující může však také být pochopeno, co to znamená, že v posledních 30 až 40 letech chyběla v bytosti německého národa vůle vrátit se k německé duchovnosti, na kterou bylo poukázáno zde v mém článku, ale že tento německý kulturní svět došel nakonec tak daleko, že se stali směrodatnými lidé, kteří považovali za správné dopravit inauguratora Lucifera a Ahrimana v zaplombovaném voze do Ruska. A to provedl člověk, jenž byl v jejich službách a jenž se zatím z ubohého chudáka za všechny služby, které vykonal tím, že takovýmto způsobem se stal prostředníkem mezi východem a západem, stal člověkem, který si v této době postavil jednu vilu v Cařihradě, druhou ve Švýcarsku a třetí v Kodani. Dnes není možné těkat jen tak pohledem kolem dokola, aby člověk mohl klidně spát vůči tomu, co se v hlubinách této dnešní bytosti času vlastně děje. Mělo by se dnes pociťovat, jak je nutné říkat: Zapírali jsme a nohama jsme šlapali potom, co v Schillerově a Goethově době bylo vytvořeno jako německý duchovní život. A máme za úkol zde započít a budovat dále. Nemůžeme do svých duší vylít žádné jiné novoroční myšlenky než předsevzetí opět na ně navázat.

Moji milí přátelé! Na tomtéž místě - a vyprávěl jsem to před lety i zde - kde se nyní shromažďují moje články, žil v šedesátých a sedmdesátých letech Heinrich Deinhardt; byl to vídeňský pedagog. Měl v sobě ducha; ze stanoviska

Schillerových Estetických dopisů zasahoval ve své době, která spěla k materialismu, do pedagogiky. Napsal krásné vysvětlující dopisy, jež byly vytištěny, o Schillerových Estetických dopisech; o tom, jak by měl být člověk vychováván k logické nutnosti a k potřebě, která žije jen v pudech. Byl jedním z těch, kteří varovali: Výchovu musí být zabráněno tomu, co jinak musí přijít. Nemohl mluvit duchovně-vědeckými pojmy, ale poukázal tehdy svými slovy, na to, jak by musela nastat lucifersko-ahrimanská kultura, kdyby vychovatelská věda, vychovatelské umění nebylo utvářeno tímto rovnovážným směrem. Tento muž, Heinrich Deinhardt, měl tehdy ve Vídni nehodu; byl na ulici povelan a zlomil si nohu. Tento úraz by mohl být lehkou operací vyléčen. Ale tento muž byl podle výpovědi svých lékařů tak špatně živený, že léčivý proces se nemohl uskutečnit. A tak zemřel na tento malý úraz tento muž, který nahlédl velmi hluboko do dění doby. Ano, tak se zacházelo ve střední Evropě s těmi, kteří požadovali něco ze spirituality. Tento příklad by mohl být zmnohonásoben.

Pravděpodobně nezemřou hlady ti, kteří píší tak jako včera jmenovaný jezuitský páter Zimmermann: „Chválí se také např. v týdeníku Trojčlenost sociálního organismu č. 6, že „nový impulz“ (zamilované slovo anthroposofů a lidí „trojčlenosti“) je budován na „náplni steinerovského poznání ducha“. Vedoucí továrny na cigarety Waldorf-Astoria ve Stuttgartu založil pro děti zaměstnanců a vedoucích podniku Svobodnou Waldorfskou školu, „impulzovanou“ vším tím, co mu vyplynulo z myšlenky anthroposoficky orientované duchovní vědy dr. Steinera. V této škole má „anthroposofie být uměleckou výchovnou metodou“. Ti, kteří se posmívají a do prachu šlapou to, co je požadováno z ducha doby, také asi nezemřou hladem v naší tvrdé době. Ale bude velmi zapotřebí, abychom si do svých duší vepsali takové novoroční podněty, které způsobí, že nebudeme ospale a nevšímavě chodit kolem toho, co se skutečně děje: Ze přijmeme intenzívně především to, co je naléhavě míněno v anthroposoficky orientované duchovní vědě. Vidím velmi mnohé právě v našich řadách, kteří by nejradyji zaspali právě ta fakta, která vyplývají z plné soustrasti, ze soustrasti s tím v naší době, co, zůstane-li přenecháno samo sobě, musí vést k zániku! Jsou slabomyslní, kteří se dají zapsat do této Anthroposofické společnosti a kteří říkají: Ano, duchovní vědu chci; ale o sociální činnosti nechci nic vědět, ta sem nepatří. Ti by si mohli brát příklad z odpůrců. Jezuitský páter Zimmermann sleduje všechno, co se u nás děje! Svůj článek končí tím, že říká: „Týdeník Trojčlenost sociálního organismu ovšem míní (č. 8), že tu jde o „atentát církve“ proti dějinnému úkolu sebeurčení individua“. A také v jiných článcích ukázal jezuitský páter Zimmermann, jak se stará o všechno, co se u nás děje.

Tak bychom si přáli, aby i ti, kteří stojí v našich řadách, se v dobrém smyslu starali o věci. Lidí, kteří číhají, jak by mohli objevit nějakou slabost na poli anthroposoficky orientované duchovní vědy a toho, co z ní vzhází, není nikterak málo. Ale mám za to, že víte, že nejsem tak ubohý, že bych na něco takového, co nyní uvedu, chtěl poukazovat z jisté ješitnosti, a proto se mohu odvážit i tohoto poukazu. Na straně odpůrců by bylo přirozeně snadno splnitelným přáním nalézt tu nebo onde nějaký důvod k útoku. Je proto přece jen dobře, když v článku, jež napsal dr. Rittelmeyer pod názvem Steiner, válka a revoluce můžeme číst: „Mluvil jsem také právě v těchto dnech s jedním mladým švédským národohospodářským učencem ze školy přísného národohospodáře Cassela, jenž mi řekl, že přečetl Steinerovu knihu stránku po stránce v očekávání, že jej bude moci odhalit jako diletanta; ale nepodařilo se mu dokázat Steinerovi nějakou chybu.“ Ano, moji milí přátelé, měl by se v našich kruzích brát více zřetel na takové věci. Mělo by se budovat na základě poznání, že se zde usiluje o něco, co nemá nic společného s běžným teosofickým tlacháním, jež na některých místech panuje, ale že se staví na právě tak přísném náhledu do věcí, jako je tomu u kterékoli vědy, která se kdy uplatňovala. Kdyby se něco takového pociťovalo důkladně, vědělo by se též, proč se stalo to, co nyní páter Zimmermann označuje jako odpadlictví. Víte, že tomu tak nebylo, ale že jsme byli vyhozeni, protože se nepodařilo vnést do této společnosti mystického tlachání skutečnou vážnost. Protože se skutečná vážnost nevyžadovala, protože se chtělo dále žvanit stejným způsobem, jak se po léta žvanilo na nejvyšší v navázání na něco, o čem lze mluvit bez poznání duchovního světa všechno možné. To, co v naší době je tak nutně zapotřebí, je plná vážnost na poli duchovního života. O této plné vážnosti chtěl jsem vám dnes, v novoroční den, ještě jednou promluvit, protože doba mého pobytu zde se chýlí ke konci. A opravdu bych si velmi přál, aby do našich řad vstoupilo novoroční přání, které by si každý jednotlivec mohl formovat sám ze sebe: Aby skrze duše a srdce našich přátel se pootevřel pohled na to, čeho je zapotřebí, aby se pootevřel pohled na to, co jedině a jen z ducha může lidstvu pomoci. Nemůžeme dnes vytvořit něco spásného z toho, co funguje zvenku. Musíme do tohoto vývoje lidstva vtisknout něco nového. To je nutno poznat a cítit, že to musí být poznáno. To je jistě tou nejdůstojnější novoroční myšlenkou, která ve vašich srdcích může vzniknout na počátku r. 1920. Ten přinese všelijaká důležitá rozhodnutí, jestliže se najdou lidé, kteří poznají, co je pro lidstvo nutné, jak jsem to dnes naznačil. Musí se dojít k poznání, že rok 1920 přinese nouzi a bídu, jestliže se nenajdou takoví lidé a jestliže budou udávat tón jedině ti, kteří by chtěli působit postaru dále.